

Nya perspektiv på samling

En vetenskaplig essä om samlingens funktion i förskolan

Av: Anette Hallberg och Anna Jelleryd

Handledare: Joakim Svartheden

Södertörns högskola

Interkulturell lärarutbildning mot förskola, erfarenhetsbaserad

Utbildningsvetenskap C

Självständigt arbete 15 hp

Vårterminen 2017

New perspective on assembly

Our essay is about the function of the assembly in today`s preschool and the educator's role in it, and assembly a forum for learning situations, with the often different and complex conditions that exist in our preschool today. The purpose of this essay is to understand, explain and adapt different methods that we have learned through reflection about the function of the assembly and the educational role of the preschool teacher. In this essay, it is presented regarding assembly as a phenomenon and how we have considered it from a historical, social constructivist and socio culturally perspective. You will find two different assembly situations that become two different examples of the complexity that can occur in today's preschool. Through these two different stories, you can also share the author's feelings of inadequacy. The intention had been to highlight new perspectives and explanations as to how it can be that the assembly still has such a significant role in the profession and why we educators identify ourselves based on how well we are to hold an assembly. Furthermore, we highlight various issues that deal with the role of the preschool teacher in relation to the assembly. The question we have asked ourselves are: How can we use the assembly as a platform for educational learning so that it becomes meaningful for all the children in the group? Which function has the assembly in today's preschool activities? In our writing we have used hermeneutic research as a method and through it we could create a dialog with theoretical reflection. We reflect on whether it is possible to create learning situations where all the children are included. We conclude that it is possible to perform assembly where we can include all the children, when we work based on a situation-adapted approach, where we adapt the assembly to the children`s differences and needs. We look at how the interaction and communication form the basis of learning from a social constructivist perspective. We raise these questions in order to approach the issue of assembly and our educational role, our assignment based on the curriculum, in a new light and from new perspectives.

Keywords: assembly, reflection, preschool curriculum, educational purpose, social constructivist perspective, socioculturally perspective, the function and tradition of the assembly.

Sammanfattning

Vår vetenskapliga essä handlar om samlingens funktion i dagens förskola och förskollärares roll i denna, samt samlingen som forum för lärandesituationer, med de ofta olika och komplexa förutsättningar som finns i våra olika förskolor i dag. Syftet med denna essä är att vi vill förstå, förklara och tillämpa olika metoder som vi har erövat oss genom reflektion runt samlingens funktion och förskollärares pedagogiska roll. I denna essä framgår vår reflektion runt samlingen som fenomen och hur vi har tittat på den ur ett historiskt, ett socialkonstruktivistiskt och sociokulturellt perspektiv. Ni får ta del av två olika samlingssituationer som blir två olika exempel på den komplexitet som kan framträda i dagens förskolor. Ni får genom dessa berättelser också ta del av författarnas känslor av otillräcklighet. Avsikten har varit att lyfta fram nya perspektiv och förklaringar till hur det kommer sig att samlingen fortfarande har en så väsentlig roll i verksamheten och varför vi pedagoger identifierar oss utifrån hur bra vi är på att hålla samling. Vidare belyser vi olika frågeställningar som handlar om förskollärares roll och uppdrag i relation till samlingen. De frågor vi har utgått ifrån är: Hur kan vi använda samlingen som plattform för pedagogiskt lärande så att det blir meningsfullt för alla barn i gruppen? Vilken funktion har samlingen i dagens förskoleverksamhet? I vårt skrivande har vi använt oss av en hermeneutisk forskningsansats som metod och genom den har vi haft ett utifrån perspektiv där vi har kunnat kliva i och ur reflektionen. Vi reflekterar över om det är möjligt att få till lärsituationer där alla barn blir inkluderade. Vi har kommit fram till att vi kan utföra samlingar där vi får med alla barnen, det gäller bara att vi arbetar utifrån ett situationsanpassat förhållningssätt där vi anpassar samlingarna utifrån barnens alla olikheter och behov. Vi tittar närmare på hur samspelet och kommunikation ligger till grund för lärandet ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Vi lyfter frågeställningar så att vi kan se på samlingen och vår pedagogiska roll, vårt uppdrag utifrån läroplanen, i ett nytt ljus och i nya perspektiv.

Nyckelord: samling, reflektion, förskolans läroplan, pedagogiskt syfte, socialkonstruktivistiskt perspektiv, sociokulturellt perspektiv, samlingens funktion och tradition.

Innehållsförteckning

Del 1. Inledning

Anettes berättelse

”Snälla, sitt still och var tyst” 1

”Tankarnas karusell” 4

Anettes reflektion över sin berättelse 5

Annas berättelse

”När den planerade samlingen inte blir som man tänkt” 6

Annas reflektion över sin berättelse 11

Syfte och frågeställning 12

Metod 14

Etiska överväganden 17

Del 2. Reflektion

Bakgrundsbeskrivning – därför har vi samling! 18

Samlingen som plattform för lärande 19

Ett vidare perspektiv som led av skrivprocessen 22

Hur kan vi skapa en meningsfull samling? 27

Hur kan vi utforma samlingen istället? 29

Slutord 33

Referenslista

Förord

Efter nästan tre år är vi snart färdiga förskollärare och detta examensarbete utgör slutet på vår resa. Vi vill rikta ett stort tack till våra fantastiska handledare som vi har haft under resans gång, Camilla Hedlund och Elisabet Frodell, utan er hade vi aldrig kommit ända fram. Ni har låtit oss reflektera, diskutera, stöta, blöta och ni har funnits där och stöttat oss till 100 %. Tack!

Vi vill även rikta ett tack till Joakim Svartheden som har handlett oss under de veckor då skrivandet av vårt självständiga examensarbete har bedrivits.

Vi tackar varandra för ett lyckat samarbete i både med och motgång. Vi har kompletterat varandra och gått sida vid sida under hela denna resa. Även ett superstort tack till vår korrekturläsare och stöttepelare Karin Pettersson, du är guld värd!

Mest av allt vill vi tacka våra respektive familjer som har stått ut med oss under dessa tre år då vi inte har varit närvarande för ett vanligt familjeliv, utan befunnit oss med näsan i böcker, fingrarna på tangentbordet och telefonen i örat. Tobias, Jonathan, Roger, Nicki och Line.

VI ÄLSKAR ER!

TACK!

Del 1. Inledning

Anettes berättelse - ”Snälla, sitt still och var tyst”

Vintern närmar sig med stormsteg, man känner det på lukten och termometerens grader sjunker för varje dag¹. Det är riktigt ruggigt ute och man behöver klä sig ordentligt för att inte frysa. Den här förmiddagen har vi varit i parkleken som ligger bakom förskolan. Det är hög ljudnivå och väldigt rörigt i vår trånga hall där alla barnen trängs då de håller på att ta av sig sina ytterkläder. Jag tar av mig mina kläder och lägger dem i en hög på golvet innan jag samlar ihop barnens blöta kläder och hänger upp dem i torkskåpet. Den blöta och sura lukten sticker i näsan. Min kollega Ann har varit och klätt av sig och kommer från omklädningsrummet. Hon är alldeles rödblommig om kinderna av timmarna ute. Hon tar med sig barnen in i tvättrummet för att tvätta händerna och flera utav barnen behöver kissa. Jag sätter på torkskåpet och går sedan och lämnar mina kläder i omklädningsrummet.

Eftersom det är onsdag idag är det jag som ska hålla i samlingen. Innan vi gick till parken förberedde jag det material jag skall använda. Det är sagan om ”De tre bockarna Bruse”, inte den skönlitterära boken, utan vårt eget material som jag skapat själv så att sagan konkret kan gestaltas med figurer så att vi på ett tydligt sätt kan fånga alla barns intresse och få dem att bli delaktiga i sagoberättandet och ta till sig ny kunskap. Vår tredje kollega Cissi kommer nu in med alla barnen och sätter sig på samlings-mattan. Utanför rummet ser jag hur Ann kämpar med Ali som absolut inte vill gå in och sätta sig på samlingen, något som händer dagligen. Jag ser hur hon visar med hela sin kropp att de skall gå in i andra rummet och hur hon gör cirkelrörelser med sin högra hand för att tydliggöra att det är samling. Min puls stiger när jag tittar åt deras håll. I mina tankar är jag tillbaka till den första dagen Ali kom till oss. Det är bara två månader sen. Det var en helt ny upplevelse för oss på förskolan då han är vårt första flyktingbarn. Här kom en fyraårig liten osäker kille med ett modersmål som ingen annan kunde, och det enda ord han kunde göra sig förstådd med, var ett knaggligt hello. När jag ser hur Ann gör upprepade försök med att få med sig Ali ser jag hur hans osäkerhet och avsaknad av

¹ Viss text i berättelsen förekommer i vår hemtentamen från kursen Vetenskapsteori och metod VT-2017

förståelse för språket gör honom frustrerad. Jag funderar över hur jag kan hjälpa honom. Hur ska jag stärka Ali och få honom inkluderad i samlingen?

Jag avvaktar en liten stund för att ge Ann en chans att få med Ali in i rummet innan jag börjar med sagan. De barnen som nu har suttit en stund på samlings-mattan börjar ledsna på att vänta, de börjar byta platser, snurra runt och pratar nu högljutt med varandra. Med en ganska irriterad röst ber jag dem att sluta snurra runt och sitta stilla på sina platser. Samtidigt hör jag hur Ann gör försök till att motivera Ali att delta på samlingen.

– Snälla Ali, du måste följa med mig in.

Jag ser hur hon visar med hela kroppen vad det är hon vill. Jag hör henne säga att han också skall vara med på samlingen, precis som alla andra. Jag ser hur Ann nu högröd i ansiktet nästan lyfter Ali in till oss andra som redan sitter på mattan. Hon sätter sig med honom i knät mitt emot mig och jag kan inte låta bli att fokusera på hur han hela tiden försöker komma loss. Jag tappar fokus från min planerade samling och det dröjer ännu lite innan jag nu börjar att berätta sagan,

– Det var en gång tre bockar Bruse som skulle gå till ängen för att beta.

Med hjälp av rekvisitan berättar jag om de tre bockarna och min känsla då jag ser på de andra barnen är att de tycker att det är roligt och jag kan verkligen känna hur mycket barnen uppskattar den här formen av berättande där det interaktiva sagoberättandet syftar till att förstärka språkförståelsen. När jag har hunnit till mellan-bocken har Ali hunnit gå iväg flera gånger men blivit tillbaka hämtad av Ann. Jag ser nu hur hela hennes ansikte blivit rött och jag hör hur hon andas ansträngt. Jag undrar om Ann känner sig misslyckad med sin pedagogiska uppgift i dagens samling? Flera gånger har jag fått avbryta berättandet för att Ali inte har kunnat sitta still och lyssna. De andra barnen blir mer och mer oroliga och det börjar bli allmänt stökigt i gruppen. Jag känner hur även jag börjar bli både varm och lite smått irriterad och tänker på att det här är något som vi måste ta upp på vår kommande reflektionstid. Jag känner att vi inte kan ha det såhär under samlingen för allas skull. Skulle jag ha valt att läsa en bok istället, tänker jag för mig själv? Jag vet ju att detta konkreta material brukar fungera särskilt bra

på språksamlingarna. Jag önskar ju dock att precis alla barn på samlingen i kommunikation och samspel skall ta till sig nya ord och begrepp. Jag väcks plötsligt ur mina tankar.

– Aaaaj, hör jag Kalle skrika innan han börjar gråta.

Ett rött märke börjar visa sig på Kalles kind efter att han blivit träffad av en liten bil som Olle precis har kastat tvärs över samlings-mattan.

– Men Olle, vad gör du? frågar min kollega Cissi upprört samtidigt som hon tar Kalle i famnen och börjar trösta honom.

Olle har suttit bredvid Cissi hela tiden med en liten bil i handen och jag har sett att hon har hållit en lugnande hand på hans ena axel under tiden som jag har berättat. Men utan att Cissi nu hann reagera så hände det, helt impulsivt och oprovocerat kastade Olle bilen så att den träffade Kalles kind. Jag känner nu hur all luft går ur mig, det är nästan så att jag är på väg att börja gråta. Vi har jobbat så mycket med Olles impulsivitet och har fått jättemycket hjälp av vår specialpedagog med hur vi skall förhålla oss till Olle och hans impulsiva handlande. Kalle har nu slutat gråta och Cissi har tagit ett stadigt grepp om Olle och håller honom i sitt knä. Just nu känns det som att jag bara vill resa mig upp och gå härifrån, men jag sitter kvar, jag försöker behålla lugnet och hör mig själv säga,

– Om jag skall kunna fortsätta med sagan så får ni faktiskt sitta stilla och vara tysta, det gäller er allihop.

Under tiden har Ann kämpat med Ali flera gånger och jag ser att hon är på bristningsgränsen, så jag visar med handen att jag vill att Ali ska komma och sätta sig hos mig. Jag tänker att han kan hjälpa mig med bockarna för att behålla intresset i samlingen. Han tittar på mig lite tveksamt men tar sig ur Anns knä och går och sätter sig bredvid mig. Jag ger honom den stora bocken Bruse att hålla i och samlingen kan äntligen fortsätta.

”Tankarnas karusell”

När min arbetsdag är slut kommer jag ut till min bil och inser att jag måste skrapa rutan. Jag öppnar bilen, trycker på knappen för att starta den, sätter fläkten på fullt ös och tar isskrapan och börjar skrapa. En tunn hinna av is ligger över fönstret. Jag känner hur jag bara längtar hem, mitt huvud värker och jag är så trött. Under tiden jag står och skrapar framrutan börjar tankarna mala i mitt huvud. Jag tänker på Ali och Olle och de andra barnen och dagens samling. Jag tänker på när Ann kom in med sin kaffekopp i personalrummet under rasten och satte sig i soffan med en djup suck och sa helt uppgivet:

- Jag tror inte att jag orkar det här längre, jag funderar starkt på att säga upp mig och börja i kassan på ICA istället.
- Jag förstår precis hur du känner, tänk vad skönt det skulle vara att bara sitta i kassan och scanna varor hela dagarna svarar jag med skratt i rösten.

Hur har det blivit så här? Hur ska vi organisera våra samlingar för att det skall bli bra för alla tänker jag för mig själv samtidigt som jag sätter mig i bilen och börjar köra hemåt. Hemma är det tyst och mörkt, familjen har inte kommit ännu. Egentligen borde jag börja med middagen men jag är så trött och värken i huvudet har tilltagit. Jag tar en värktablett och lägger mig på sängen för att vila en stund. Det är mörkt i rummet och jag njuter av tystnaden. Tankarna från dagen dyker upp i mitt huvud, det är som en dålig film som går på repetition. Samlingen har aldrig varit min favoritaktivitet och nu känns det ännu värre. Jag känner mig som en dålig pedagog. Jag tänker på hur jag skall förhålla mig till mitt pedagogiska uppdrag. Kan vi göra något annorlunda, på något annat sätt? Varför har vi ens samling när det som idag så uppenbart inte fungerar i praktiken? Hur planerar man en samling för en barngrupp med individer som har så olika förutsättningar och behov? Skulle det fungera bättre om vi delade upp barnen och hade två samlingar? Fast då blir ju en av oss pedagoger ensam med en samling eftersom vi måste vara två stycken på Ali och Olle. Eller måste vi det i så fall? Jag vänder mig om på sidan och tittar ut genom fönstret, min blick fastnar på gatlampanns sken. Jag ligger och funderar på att vi i arbetslaget måste diskutera detta och känner att det är tur att vi har arbetslags reflektion i morgon. Om vi skall fortsätta att ha samlingar på det här sättet så måste vi ha en tydlig struktur, planering och uttänkt metod för att möta de pedagogiska utmaningar som vi har. För vems skull har vi samlingen egentligen och

vad vill vi med den? Kanske det är så att vi skall återgå till att bara ha korta sångsamlingar, så som vi hade förr? Fast det känns ju sådär. Jag vill gärna att samlingsstunden skall vara en lärande stund och är ett bra forum att arbeta i, men som det är just nu känns det lika bra som att vi kan strunta i den.

Anettes reflektion över berättelsen

Under tiden jag skriver min berättelse känner jag hur min puls stiger, jag blir oerhört stressad när jag tar mig tillbaka till situationen. Denna, enligt mig rutinmässiga stund som vi i förskolan systematiskt genomför utan att ifrågasätta dess syfte och effekt, inte alls känns så bra som jag hade önskat. Jag känner inte att jag trots min praktiska erfarenhet kan genomföra samlingen så som jag hade planerat. Varför blir jag så irriterad över att det inte blir som jag har tänkt? Är det för att jag kan se att jag inte lyckas förmedla ett lärande i min samling och inte heller tydligt har verktygen för att möta alla barnen utifrån just deras individuella behov?

För mig blir detta ett dilemma när jag inte får med mig alla barn i min planerade samling. Hur ska jag i min nya yrkesroll som förskollärare kunna hantera dessa pedagogiska aktiviteter utifrån ett praktiskt perspektiv, så att samlingen blir till den lärandesituation som jag önskar? När jag tänker på hur Ali motsträvt tvingas in på samlingen och på Kalles röda kind efter att han blivit träffad av bilen som Olle helt impulsivt kastade får det mig att fundera på frågor som, varför har vi samling och vad är syftet med den? Kan vi fortsätta att ha samlingen som ett huvudmoment när förutsättningarna har blivit komplexare med många barn med särskilda behov och utöver det, relativt stora barngrupper med få pedagoger. Vad har samlingen för funktion?

Annas berättelse - ”När den planerade samlingen inte blir som man tänkt”

Det är så underbart ljusst ute och solen värmer mitt ansikte. Jag står ute på gården och får kisa för att kunna räkna in barnen. Vi har lekt ute på gården hela förmiddagen. Jag tittar på barnen som är glada och nöjda. Även barnen träffas av solens strålar och blir fulla av liv och spring i kroppen. Jag tittar på klockan, den är redan 10.45. Oj då, tänker jag det är dags att gå in om vi skall hinna med att ha samling innan lunch. Idag är det min tur att hålla i samlingen för de yngre barnen. Jag ropar till min kollega som står på andra sidan av gården:

– Jag börjar gå in! Jag tar med mig fem barn och visar upp min hand.

Hon gör tummen upp åt mig och jag tar in de tre yngsta barnen och två av de äldre barnen i hallen. När vi kommer in börjar vi ta av oss våra kläder.

– Sådär ja, nu ska du sätta foten i stövelknekten och dra säger jag till Love.

Jag hjälper barnet att stoppa ned foten i klykan. Love (ett år och åtta månader) lyfter sitt ben upp i luften, han kämpar med att få foten ur stöveln, och till slut har han fått loss foten, han tittar på mig med ett stort leende. Love ler alltid, han är så vetgirig och vill alltid vara med och lära sig och upptäcka.

– Bra jobbat, säger jag. Och nu så tar vi den andra foten.

Jag hjälper Love av med den sista stöveln samtidigt som jag drar ned blixtlåset i Willes (ett år och sju månader) jacka, medan han ligger och krälar på golvet. Jag tittar på Wille när han rullar runt, han känns så liten. Jag tar honom under armarna och försöker att ställa honom upp på fötterna, han sjunker ihop som en mjuk degklump. Jag försöker igen och tittar honom i ögonen för att få kontakt.

– Wille, nu måste du sätta dig upp. Prova nu att ta av dig jackan själv.

Samtidigt som jag pratar med Wille ser jag hur Tim (ett år och fem månader) springer iväg in på avdelningen. Jag tänker att det kanske inte var helt optimalt att ta in de tre yngsta samtidigt, då de behöver så mycket hjälp.

– Sara kan inte du vara snäll och hjälpa mig att försöka hämta tillbaka Tim?

Jag ber ett av de äldre barnen om hjälp.

Sara springer snabbt in och tar Tim i handen. Han följer glatt med Sara och får snabbt assistans tillbaka ut till oss andra i hallen. Ytterdörren öppnas och det kommer in fler barn. Det blir lite smått kaotiskt då det är trångt och vi ännu inte är helt klara. Jag känner hur jag får lite puls, hur stressen slår till.

– Hej kommer ni nu, ni får vänta lite säger jag. Vi är snart klara. Jag tänker att, kan vi aldrig få avsluta i lugn och ro. Min kollega Petra kommer till slut in i hallen och tittar på mig och säger:

– Du kan väl gå in och börja tvätta de barnen som är klara, så kan jag avsluta här säger Petra.

– Kom så går vi in och tvättar händerna. Jag tar de yngre barnen i händerna och går in i tvättrummet.

När vi är klara med handtvätt och toalettbesök går vi till slut in på avdelningen. Jag tänker snabbt att jag nu skall passa på att plocka fram materialet till samlingen. Det är torsdag och vi skall ha språksamling idag enligt vår planering. Barnen börjar springa runt, de vill leka och plockar fram leksaker och olika lekar tar fart i rummet. De tre yngre barnen springer genast och river fram alla leksaker i vårt lilla kök. Allt de kan hitta plockar de fram, mat, porslin, hattar, dockor och filter som de sedan slänger ut på golvet. Jag känner att det är omöjligt för mig att hinna förbereda och plocka fram samlings-materialet nu. De andra barnen ansluter nu in till oss andra och en spontan lek tar fart. Nu är alla barnen i samma rum. Barnen börjar springa runt och de råkar putta omkull Wille som blir ledsen. Även Love börjar gråta, han tycker det är jobbigt att de äldre barnen springer runt honom. En av de äldre flickorna vill kramas och sliter tag i Love lite för hårt. Han vill inte och svarar då med att dra flickan i håret. Jag kommer snabbt till undsättning samtidigt som jag på vägen plockar upp en gråtande Wille i min famn. Nu kommer min kollega Petra in i rummet.

– Är ni klara för samlingen? säger hon och tar med de äldre barnen in i ett annat rum.

Kvar står jag i efterdyningarna av ett smärre kaos och skall nu samla ihop mig själv och barnen. Jag försöker att få oss att samlas, men barnen är ganska så ointresserade av att ha samling just nu och leker på olika håll i rummet. Toppen, tänker jag och suckar. Jag tittar snabbt på klockan och inser att jag inte hinner med den planerade samling som jag tänkt. Jag hade verkligen velat testa mitt nya språkmaterial tänker jag för mig själv. Istället tvingas jag nu improvisera och använda mig av min yrkeserfarenhet då tiden inte räcker till. Jag sätter ned Wille på mattan och hjälper även Love att sitta ned. Jag tar snabbt ned den gula Pippi Långstrump resväskan från hyllan. Jag klappar min händer och säger högt:

- Nu är det samling, kom och titta vad jag har här i väskan? Barnen kommer tillslut och sätter sig på mattan.
- Välkomna till samlingen, har alla hittat en bra plats? Tim leker fortfarande i köket.
- Kom Tim, säger jag och skakar på väskan för att få hans uppmärksamhet. När han ser den gula väskan kommer han snabb till mattan och sätter sig ned.
- Nu börjar vi...

Jag öppnar väskan som är fylld med fiskar i olika färger, jag tar upp och lägger ut ett blått glittrigt tyg på mattan.

- Titta vad mycket vatten, det här är en stor sjö. Tror ni att det bor några fiskar i vattnet?
- Ii, Ii, säger Tim och pekar på fiskarna väskan.

Love sitter alldeles nära mig och Wille blir så nyfiken så han kryper närmre för att kunna se. De fyra andra barnen som suttit och väntat, Livia, Kalle, Stina och Irma tittar på mig med förväntansfulla ögon. Äntligen! Jag känner att jag är på banan. Det här fungerar ju. Nu har jag alla barns uppmärksamhet och känner mig lugnare. Bra, det kommer fungera idag med trots att jag inte hann förbereda den språksamling jag tänkt från början. Jag känner hur lugnet infinner sig i min kropp och jag slappnar av lite. Jag skickar runt den gula Pippi Långstrumpväskan. Jag frågar Wille om han kan välja ut en fisk som skall få bo i sjön. Jag ber sedan alla barnen att välja ut varsin fisk som de sedan får släppa ned i vattnet. De plockar en efter en upp fiskarna ur väskan. Till slut ligger de

alla på det blå glittriga tyget. Tim kryper snabbt fram och sliter tag i tyget och tar fiskarna.

- Oj då, du får vänta lite Tim, vi skall fiska snart. Jag visar med mina händer tecknet för att vänta.
- Nu får du lägga tillbaka fiskarna i vattnet. Jag hjälper honom så att vi kan fortsätta.

Jag plockar kvickt fram ett litet fiskespö med en magnet fäst längst ut på tråden. Tanken är att alla barnen skall få fiska för att vi sedan skall sjunga tillsammans då det sitter fast en sång på varje fisk. Nu börjar barnen oroligt att röra på sig igen. Jag känner och vet att det tar för lång tid.

- Jag vill börja fiska! för jag är störst, säger Livia (tre år och fem månader)
- Du börjar alltid, jag vill börja säger Kalle (tre år)

Medan de två barnen tjafsar om vem som skall börja tittar jag på Stina (två år och fem månader) och Irma (tre år) som bara sitter där och väntar på att samling skall fortsätta eller egentligen börja. Jag känner mig så otillräcklig. Hur skall jag lyckas ha en samling som passar alla? Nu har Tim snabbt hunnit smita iväg igen bort till köket och leker för fullt. Wille kryper snabbt fram och sliter tag i tyget så alla fiskar hamnar huller om buller på mattan.

– Nu får ni sluta! säger jag med skarp röst, jag håller fram min hand och visar tydligt stopp med stödtecken.

Wille tittar på mig och stannar upp. Jag känner hur frustrationen växer inom mig och jag känner att jag misslyckats med att fånga de små barnens intresse. Tankarna snurrar snabbt i huvudet, en lösning! språk! tänk språk! Jag ställer mig snabbt upp och börjar göra simrörelser. Barnen tittar på mig. Toppen, det fungerar tänker jag. Jag rör mig försiktigt över mattan. Jag vinkar till barnen att komma, jag använder mig av hela mitt kroppsspråk så att barnen både skall se och då förstå vad det är jag vill att de skall göra.

– Kan ni simma? bröstsim, så här eller ryggsim då gör man så här. Det frågar jag barnen samtidigt som jag visar hur man tar simtagen med mina armar.

Barnen ställer sig snabbt upp, de är nu med på noterna igen och vill mer än gärna simma runt på mattan. Vi rör oss runt, runt. Jag känner att jag nu återigen har lyckats samla ihop barngruppen och att vi nu förhoppningsvis kan ha någon form av samling tillsammans. Barnen springer runt och tar simtag med armarna i luften, och jag säger:

– Ser ni fiskarna, vad stora de är. Vi rör oss runt, runt i cirklar, barnen håller andan som att de dyker i vattnet. Ska ni akta er för fiskarna, eller är de snälla? frågar jag barnen.

– Oj! ser ni vad som kommer där? Hajarna! Nu kommer hajarna, hajarna, hajarna...

Barnen leker att de blir rädda och samlas runt mina ben. Vi sjunger tillsammans sången om hajarna med rörelser till. Alla barnen är till slut med, det på sitt eget sätt och utifrån sina förutsättningar. När vi rör oss runt i rummet tittar jag på barnen och känner hur kul det är att göra saker tillsammans som en grupp även om åldersspannet gör mitt pedagogiska uppdrag komplext. Jag tänker på hur viktigt det är att jag i fortsättningen ännu mera planerar och genomför samlingen så att den är anpassad för hela den barngrupp som jag ska samla. Jag skrattar lite tyst för mig själv, åt synen av mig själv, frenetiskt låtsas simmande. Jag borde kanske blivit simlärare?

Annas reflektion över berättelsen

När jag skriver ned min berättelse blir mitt dilemma tydligt för mig. Det som skaver är att jag upplever samlingen som opedagogisk och splittrad när den tid som planerats för ofta inte finns. Jag har en bra planering, material och teoretisk kunskap i min pedagogiska idé, ett mål med min samling utifrån läroplanen. Så uppstår det ofta tillfällen då jag inte får utföra mitt uppdrag utifrån den kunskap jag faktiskt innehar utan tvingas improvisera istället. Samlingen blir då till ett stressmoment för mig, när jag inte får med mig alla barn. Jag tänker att vi ofta i våra reflektionsmöten i arbetslaget återkommer till situationer i barngruppen som uppstått i just samlingssituationen. Det bidrar förmodligen till den känslan jag byggt upp som pedagog om samlingens betydelse. Det blir uppenbart för mig att den känslan också påverkar min stress. Det största stressmomentet är att barngruppen består av barn mellan ett år upp till tre och ett halvt års ålder, och barnen befinner sig på väldigt olika mognadsnivåer. Den komplexiteten ser jag kräver särskild förberedelse och pedagogisk kompetens. Jag upplever att svårigheten med att hålla en samling anpassad för barn i olika åldrar utifrån läroplansmålen blir en riktig utmaning, som jag som blivande förskollärare har ansvaret för att behärska enligt läroplanen. Samlingen blir inte alltid pedagogiskt meningsfull. Speciellt inte när barnen inte tar del av det viktiga samspelet. Eller när ingen eller lite interaktion sker. Jag känner att det är svårt att nå upp till läroplansmålen, det är ofta som jag får improvisera istället för att hålla mig till det som jag har planerat. Samtidigt är det tydligt att eftersom förskolan är så rutinbunden och vi arbetar med människor så händer och kommer det att hända oplanerade saker hela tiden som kan välta omkull en planerad samling när som helst. Jag ställer mig därför frågan, vad fyller samlingen för funktion?

Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att vi vill få en ökad förståelse om de faktiska upplevelser, tankar och känslor som vi har haft rörande samlingens funktion i förskolan. Vi vill pröva om det kan leda fram till en förklaring och ny förståelse för samlingens funktion i förskolan. Syftet är vidare att se om vi kan resonera oss fram till ett nytt didaktiskt förhållningssätt, som vi kan tillämpa och luta oss mot i samlingen med den komplexitet som vi upplever att vi ofta möter i förskolan. De tankar och känslor som uppkommit under utbildningens gång härrör sig till att vi har erövrat nya teoretiska kunskaper som snart färdiga förskollärare. Vi tänker att det kan vara vanligt förekommande att pedagoger under utbildning eller i förskolorna reflekterat över detta precis som vi, varför denna uppsats kanske kan ge stöd i tanken även till andra.

Vi vill pröva våra tankar och erfarenheter runt samlingen som funktion, som vi ser som ett ofta systematiskt och ofreflekterat moment i förskolan, i dess nuvarande form. Genom att skriva denna essä vill vi undersöka om samlingen kan förändras och bli ett mer behovsprövat och flexibelt moment i verksamheten. För att göra det ser vi att vi behöver ta reda på varför samlingen ser ut som den gör och genom reflektion undersöka om det är möjligt för oss som pedagoger att utforma samlingen så att den blir meningsfull för alla barn i dagens mångkulturella förskolevärld. Under vår utbildning till förskollärare har vi erövrat oss ny teoretisk kunskap som är kopplad till vår praktiska kunskap. Denna kunskap har lett till att vi har börjat ifrågasätta det pedagogiska syftet med samlingen på förskolan. Samlingen har alltid funnits i förskolans värld och har en stor del i verksamheten. Vår erfarenhet är att samlingen är ett traditionellt pedagogiskt inslag som ofta går på rutin och som kan se väldigt olika ut på olika förskolor. Av erfarenhet vet vi också att samlingen kan skilja sig markant mellan varje avdelning på samma förskola. Den kan även se väldigt olika ut beroende på vilken pedagog som håller i den.

Vår upplevelse är att i dagens mångkulturella förskola, ofta med stora barngrupper och få pedagoger, så blir samlingen en komplex situation. Utifrån vårt pedagogiska uppdrag anser vi att det lärandetillfälle som skall uppnås, blir komplext när vi inte kan tillgodose alla barns olika behov i denna gruppaktivitet och samtidigt som förutsättningarna för den planerade verksamheten ofta också ändras eftersom vi arbetar med människor. I

våra respektive berättelser från våra olika verksamheter gestaltar vi hur vi som pedagoger brottas med våra tankar gällande samlingens betydelse ur ett pedagogiskt syfte och vad samlingen fyller för funktion för barnen. Om vi ser till vår frågeställning där syftet med samlingen ifrågasätts ur olika perspektiv vill vi genom reflektion belysa komplexiteten med samling som pedagogisk plattform i dagens förskola. I läroplanen för förskolan kan vi läsa att:

Förskolans verksamhet ska präglas av en pedagogik där omvårdnad, omsorg, fostran och lärande bildar en helhet. Verksamheten ska genomföras så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Miljön ska vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten ska främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta till vara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter (Skolverket 98/16, s. 9).

Vår tolkning av ovanstående citat blir att samspelet är viktigt för att ett lärande skall kunna ske. Vi har därför valt att reflektera kring våra berättelser utifrån Thomassens teori om det socialkonstruktivistiska perspektivet och Roger Säljös teori om det sociokulturella perspektivet. Vi har även tolkat det sociokulturella perspektivet genom andra författare vilket vi även redovisar i den kommande texten.

Så frågorna vi ställer oss och som vi valt att reflektera över är:

- Hur kan vi använda samlingen som en plattform för pedagogiskt lärande så att det blir meningsfullt för alla barn i gruppen?
- Vilken funktion har samlingen i dagens förskoleverksamhet?

Metod

Vi har valt att skriva denna uppsats i essäform tillsammans därför att vi under våra utbildningsår kommit fram till att vi ofta problematiserar runt samma kärnområden men ur olika perspektiv. Vi tänkte då att vi i denna essäskrivning skulle undersöka om vi tillsammans skulle kunna få fram en bredd och flera olika perspektiv på en i grunden gemensam frågeställning, än om vi skrivit enskilt. Vi båda har under vår utbildning till förskollärare reflekterat över och ifrågasatt samlingens syfte och funktion i det pedagogiska lärandet. Som ett led av detta har vi tillsammans velat utforska vilka förutsättningar vi som förskollärare har att utföra meningsfulla samlingar för alla. Vi har varit varandras speglar och har tillsammans haft många reflekterande och faciliterande samtal om våra egna erfarenheter och våra olika dilemman som vi tar upp i denna essä. Detta för att undersöka om vi kan synliggöra pedagogers möjligheter att skapa en lärsituation utifrån förskollärares uppdrag och därmed försöka hitta perspektiv på vilken funktion samlingen fyller i dagens förskola.

Essä skrivandet som metod har hjälpt oss att reflektera över och synliggöra hur våra respektive praktiska och teoretiska kunskaper och därmed vårt pedagogiska uppdrag sätts på prov i samlingssituationen. Vi har valt att utgå från varsin samlingssituation som vi sedan har gestaltat enskilt och som på två olika sätt tar upp olika förutsättningar. Gestaltningarna visar på komplexitet i lärsituationer som påverkar vårt utövande av vår yrkesroll och vår profession. Känslor av otillräcklighet och uppgivenhet som skaver i oss båda fast på olika sätt. Likheter och olikheter utifrån våra olika gestaltningar har vi synliggjort genom att i samtal under skrivandets gång reflekterat över varandras dilemman, känslor och erfarenheter. I reflektion har vi utifrån teorier om ett sociokulturellt perspektiv, där vikten av kommunikation och samspel med andra ligger till grund för språkets utveckling (Säljö 2014, s.34-37) och ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, där tyngdpunkten ligger på den språkliga och sociala interaktionen för att kunskap skall kunna skapas (Thomassen 2007, s. 205). Genom dessa perspektiv har vi tolkat och synliggjort för oss själva hur vårt individuella agerande, kompetens och erfarenhet tar sig uttryck i samlingssituationen. Vi har försökt att synliggöra hur våra nya teoretiska kunskaper gör oss till mer medvetna pedagoger och hur vårt yrkesutövande därmed sätts på prov i en samlingssituation med en komplex barngrupp.

Lotte Alsterdal skriver att man som student i sin praktik kan hitta nya sätt att handla på som man upptäcker då man skriver sin vetenskapliga essä då den under skrivandets gång ger studenten mycket reflektion över sitt agerande och handlande (Alsterdal 2014, s. 77). Alsterdal menar även på att den vetenskapliga essän inte leder till något slutgiltigt resultat och är inte något uttömmande i ett visst ämne men att det i slutändan ändå finns en form av ett resultat då läsaren har fått röra sig och förflyttat sig i texten. Till skillnad från den traditionella vetenskapliga texten är jaget som berättarröst tydlig i essä-skrivandet. Texten är heller inte fiktiv eller påhittad (ibid s. 63).

Thomassen skriver att hermeneutiken har sitt ursprung i grekiskans ord *hermeneuein*, som betyder att tolka, uttolka (Thomassen 2007, s. 178). Forskningsansatsen som vi har valt att använda oss av är hermeneutisk. Vi anser att den passar oss i vårt essäskrivande då vi kliver in och ut i reflektionen för att se och kunna förstå vårt dilemma ur olika pedagogiska och teoretiska perspektiv. Hans- George Gadamer som är en av de viktigaste hermeneutiske teoretiker i vår moderna tid menar att den traditionella hermeneutiken består av tre uppgifter. Dessa är, att förstå (*subtilitas intelligendi*), förklara (*subtilitas explicandi*) och tillämpa, använda (*subtilitas applicandi*) vilket vi anser är vad vi använder oss av, samt vad som sker med oss i vår skrivprocess (Gadamer 1997, s. 19). Även Patel och Davidson förstärker detta i boken *Forskningsmetodikens grunder*, där hermeneutikens spiral beskrivs som hur vi kan förstå genom att tolka olika uttryck i det talade och det skrivna, likväl såsom i den utförda handlingen (Patel & Davidson 2003, s. 29). Vi kopplar detta till att vi har en förförståelse för det som skall tolkas på grund av vår yrkeserfarenhet inom förskolan.

Allt eftersom vi har skrivit och reflekterat tillsammans har vi genom nya insikter fått syn på oss själva och vårt eget agerande. Hammarén skriver att när man skriver en text kan man få syn på sig själv och sitt eget handlande genom att man undersöker berättelserna och återknyter till dem på djupet (Hammarén 2005, s. 18).

Då vi skriver denna vetenskapliga essä tillsammans så kommer vi tydligt visa på när och om vi har skilda meningar. Vi har lagt upp arbetet på sådant sätt att vi båda har läst allt referensmaterial, delat upp detta i olika block och haft sittningar tillsammans efter

varje block. Därefter har vi turats om att skriva men suttit tillsammans och reflekterat fram våra frågeställningar och perspektiv. Våra respektive gestaltningar har vi inledningsvis skrivit enskilt och på varsitt håll för att ha dessa som våra unika och individuella språngbrädor. När vi skriver och i texten reflekterar tillsammans, utgår vi ifrån ett gemensamt perspektiv. Journalisten och författaren Jo Bech-Karlsen menar på att det är genom skrivandet som metod som tänkandet uppstår genom att man kommer fram till egna tankar och man upptäcker vem man är (Bech-Karlsen 1999, s. 12). Under tiden som vi har skrivit vår vetenskapliga essä har vi även haft tillgång till handledning. Inför varje gång som vi har träffats i handledningsgruppen har vi läst varandras texter och vid varje handledningstillfälle har vi reflekterat tillsammans med vår handledare och övriga studenter i vår grupp över varje skriven text. Bech-Karlsen skriver att skrivandet skall betraktas som ett redskap för tanken och att skriva hör ihop med att man läser både andras och sina egna texter (ibid. s. 101).

Genom två olika gestaltningar med två olika komplexa förutsättningar har vi genom en hermeneutisk forskningsansats som metod, fördjupat oss i och undersökt genom reflektion och teoretiska perspektiv rörande lärsituationer och pedagogik i en samlingsituation. Detta också i relation till vår praktiska kunskap.

Etiska överväganden

Vetenskapsrådet har fastställt forskningsetiska principer och det är dessa vi har följt då vi har skrivit vår vetenskapliga essä. För att varken barn eller kollegor skall känna sig utpekade eller kunna identifieras, likväl som en viss förskola eller miljön runt omkring, har vi genom att säkerhetsställa sekretessen i vårt etiska överväganden tillämpat forskningsetiska principer. Detta har vi gjort genom att vi har gett de gestaltade personerna som finns med i våra texter fingerade namn, modifierat miljöerna och förvrängt situationer genom att skriva om dem.

Vetenskapsrådets fyra krav innebär:

Informationskravet: Innebörden i det kravet är att alla som medverkar i forskarens undersökningar skall informeras om forsknings uppgiften och vilka villkor som gäller. De skall även bli informerade om att det är frivilligt att delta och att de har möjlighet att avbryta sitt deltagande när de vill.

Samtyckeskravet: Med detta krav menas att man alltid måste ha ett medgivande från dem som deltar. Om det är en omyndig person så måste medgivandet vara från en förmyndare eller annan närstående person. För barn under 15 år skall samtycke ges från vårdnadshavaren.

Konfidentialitetskrav: Här gäller att inget material gällande studien skall vara åtkomliga för obehöriga. Identifiering av enskilda personer eller enskilda grupper skall inte kunna ske.

Nyttjandekravet: Innebär att alla uppgifter som man har samlat in om enskilda personer får bara användas till det tänkta ändamålet (Vetenskapsrådet 2016, s. 6-14).

Del 2. Reflektion

Bakgrundsbeskrivning - därför har vi samling!

I Lena Rubinstein Reich avhandling *Samling i förskolan* kan vi läsa att samling är en gammal tradition som har sitt ursprung ur Fröbelpedagogiken. Samling i förskolan definierar författaren enligt följande:

Med samling avses när en grupp barn och vuxna i förskolan sitter samlade ofta i en cirkel, och har gemensamma aktiviteter under ledning av en eller flera vuxna. Den ska vara ett regelbundet återkommande moment i förskoleverksamheten och hållas på en bestämd plats och på en bestämd tid (Rubinstein Reich 1993, s. 15).

Från början var samlingen det enda planerade pedagogiska momentet i förskolans verksamhet. Rubinstein Reich skriver att det dagliga momentet samling i förskolan har förekommit inom förskolans värld ända sedan 1880-talet. Friedrich Fröbel var en pedagog som levde mellan 1782-1852 och föddes i Oberweissbachm, Thüringen i Preussen. Den pedagogik som Fröbel utvecklat är baserad på hans egna barndomsupplevelser och 1837 bildade han en egen uppfostrings skola som tre år senare fick namnet Kindergarten (Rubinstein Reich 1993, s. 90-91). När sedan barnträdgårdarna började inrättas och utvecklas i Sverige var det hans skola som låg som grundläggande inspiration till dessa. Hans pedagogiska tankar och idéer är fortfarande de tankar som ligger till grund för vår kommunala barnomsorg och dess pedagogiska inriktning (Rubinstein Reich 1996, s. 28-29). Vid den här tiden hölls samlingen under lektions liknande former på förskolan. Samlingen kunde pågå i cirka tjugo till trettio minuter och pedagogen undervisade då hela barngruppen. Man samlades oftast i en ring och de teman som undervisades i och togs upp i den specifika samlingsituationen var ämnen som årstider, klockan, väder och barn i andra länder (Rubinstein Reich 1993, s. 17). Samlingsstunden skulle ske en gång om dagen och pedagogerna skulle ha en väl planerad och förberedd samling. Syftet då var att innehållet skulle koppla ihop de aktuella behov och intressen som fanns i barngruppen och utifrån verksamhetens inriktningar och teman. Samlingen fyllde en viktig pedagogisk funktion då den var den enda stunden under dagen som var utformad som

en plattform för lärande (Rubinstein Reich 1996. s. 14). Läroplanen i förskolan i nuvarande form trädde i kraft den 1 juli 2011 och förskolan blev en helt egen skolform. Vid det här tillfället stärktes uppdraget med krav på att barnen skall förberedas för fortsatt utbildning. Detta innebar att lärandet gick från att endast ha genomförts i samlingsituationen till att omfatta hela förskolans verksamhet.

Samlingen som plattform för lärande

Idag genomsyras förskolans aktiviteter av lärande under hela dagen utifrån de mål och riktlinjer som finns i gällande läroplan. Det ställer stora krav på oss pedagoger. Vi behöver ha en akademisk utbildning som förskollärare och enligt förskolans läroplan har förskollärarna ansvaret över barns utveckling och lärande. I läroplanen för förskolan 1998 (reviderad 2016) kan vi läsa att lärandet kan baseras på samspel mellan barn och pedagoger. Det står även att barn erövrar kunskap genom att få utforska, iaktta, samtala och reflektera. Barn lär sig, genom det sociala samspelet (Skolverket 1998/16, s. 6). Vi har noterat att begreppet samling inte någonstans nämns i gällande läroplan. Det tolkar vi som om att det så kallade "huret" står pedagogerna och förskolorna fritt att välja. Utifrån vår tolkning av det som framgår av läroplanen, blir att vi tänker att samlingen kan fylla många andra funktioner som stöttar upp målen i övrigt i läroplanen, men kanske inte behövs som ett absolut lärande inslag. Kanske kan det få vara en fråga om vilka förutsättningar som finns för att hålla samling med lärande inslag hos varje respektive förskola. Kanske är det en lednings- och arbetslagsfråga att kunna anpassa verksamheten och vara flexibel utifrån barnens behov och barngruppens komplexitet från tid till annan.

Utifrån våra berättelser ifrågasätter vi samlingens funktion som ett självklart inslag i våra verksamheter i dag. Vi kan konstatera att samling sker överlag i någon form på förskolorna, även om den ter sig olika utifrån barngrupp, avdelning och pedagog i de olika förskoleverksamheterna. Vi ifrågasätter samlingen utifrån hur komplexiteten kan te sig i barngrupperna idag. Är det inte bättre att planera verksamheten utifrån komplexiteten? Är vi inte egentligen bättre pedagoger om vi kan välja bort samlingen som lärande inslag utifrån vår pedagogiska kompetens och barnens bästa, när det inte finns bra förutsättningar? Vi ser att vi skulle kunnat ha gjort ett annat val i de situationer

som framkommer i våra respektive berättelser och dilemman. Det som praktiskt blir ett problem för oss är hur vi skall kunna uppnå en meningsfull pedagogisk situation då vi som i våra berättelser känner att vi inte får med oss alla barn med deras olika förutsättningar. I vår reflektion kan vi tydligt se att samlingen fungerar mer som en daglig rutin. Vi har ett planerat syfte att arbeta efter, precis som i våra berättelser då vi båda hade planerat en språksamling. Då samlingen i våra gestaltningar kanske mer fungerar som en rutin så ser vi att det språkliga fokus som vi så gärna vill ha, inte kommer fram på grund av det bristande samspelet eftersom vi inte når alla barn. Detta kan vi även se att förskolläraren och filosofie kandidaten Olofsson beskriver i boken *Meningsfull samling* där hon menar på att samlingen har ett stort pedagogiskt värde som behöver lyftas för att läroplanens mål skall uppfyllas och inte bara utföras så som den alltid har gjorts (Olofsson 2010, s. 10-11). Utifrån detta kommer vi nedan i en djupare reflektion, med våra egna ord ifrågasätta syftet med samlingen som vidare leder till en ny metod.

Anette - Så här kände jag, en djupare reflektion

Jag känner att hela övergångssituationen med avklädning, tvätt rutiner och toalettbesök har tagit energi och att det är svårt att samla ihop mig och växla om till min planerade språksamling. Jag tänker ändå att jag ser fram emot att få starta och möta barnen i en lärsituation, att få använda mig av min nya kompetens tillsammans med min praktiska erfarenhet. Tänker att jag ju snart faktiskt är färdig förskollärare. Undrar om det kommer att visa sig och göra skillnad idag. Jag tror det. Jag tänker att i den här samlingen kommer även Ali att känna sig inkluderad och delaktig, förhoppningsvis få ny kunskap och en bra erfarenhet från sin nya vardag. Jag tänker att även om Ali inte kan språket så ska mitt konkreta sagomaterial kunna visualisera det jag vill förmedla. Känslan av att jag är säker i mitt didaktiska förhållningssätt är stor när jag börjar samla barnen på den runda gröna mattan. När jag ser Anns stress för att hantera Ali börjar jag genast att reflektera att det här blir en utmaning för alla i aktiviteten. Jag blir stressad över hur Anns och Alis situation ska påverka övriga gruppen men framförallt Olle som lätt blir distraherad. Det blir inte bra om han också tappar koncentrationen. Jag tänker att det egentligen vore bäst om Ann och Ali gjorde något annat, hade en egen språkaktivitet. Jag slår dock bort den tanken för då har ju inte jag ett inkluderande förhållningssätt. Så kan man inte göra. Men jag tänker ju på Ali som

inte vill. Är det verkligen bra på något sätt för honom att vi "tvingar" honom till något som han så tydligt inte vill? Han blir ju så synlig i detta. Tänker att vi kanske exkluderar honom i denna situation när vi vill tvinga honom att inkluderas. Min stress, som ökar ju längre vi kommer in i samlingen, handlar om att jag inte får möjligheten att genomföra den lärsituation som jag hade planerat. Jag känner att jag hade velat ha tid att kommunicera med mina kollegor mer innan, om förutsättningarna för att kunna hålla en språksamling. Tänker att det kanske hade gjort skillnad för alla barn på samlingen.

Anna - Så här kände jag, en djupare reflektion

Vi har alltid samling när vi kommer in innan lunch. Jag visste vilka barn som var mitt ansvar att ha samling med. Jag visste att det fanns en viss komplexitet utifrån åldersspannet och hade i största möjliga mån försökt att göra en bra planering runt det språk innehåll som jag tänkt skulle vara ett viktigt lärande inslag under dagen. Jag hade planerat och utformat den tänkta samlingen utifrån både mina nyvunna teoretiska kunskaper, men även utifrån min erfarenhet och min barnsyn. Jag hade lagt en del tid och förberedelse på detta och såg fram emot att få testa mina pedagogiska färdigheter. Sedan rann tiden mig ur händerna som så ofta. Jag känner en stor frustration dels över att jag har lagt ner tid som nu inte kommer att få ge effekt, kommer barnen till gagn. Dels över att när jag tvingas improvisera har jag svårigheter att fånga alla barnens intressen. I efterhand kan jag se att hålla samling med en sådan komplexitet i ålder kräver sin planering. Jag lyckas utifrån min praktiska kunskap att i slutändan få med alla barnen, men känner ändå att jag inte lyckades fullt ut med mitt uppdrag då jag inte förmedlade ett lärande för alla barnen. Jag genomförde en traditionell samling med sång och rörelse utan att ha ett planerat resultat i lärande. Det som skaver i mig är att jag har en massa nyvunnen kunskap som jag i denna samlingssituation ej fick möjlighet att praktisera. Kommer det någonsin att finnas de perfekta förutsättningarna för att få med och inkludera alla barn? Kan jag få improvisera och lösa mina uppdrag och känna att just förmågan att göra detta lägger grunden för ett lärande?

Ett vidare perspektiv som led av skrivprocessen

Läroplanen för förskolan är ett måldokument, den säger därför ingenting om vilka metoder vi skall använda oss av i vår planering. Olofsson stärker detta då hon skriver att det är upp till oss pedagoger att utforma och fylla samlingen med meningsfulla aktiviteter så att den passar alla barn (Olofsson 2010, s. 9). Vi har genom reflektion fått syn på oss själva som pedagoger, att vi vet hur vi kan praktisera vår kunskap. Vi ser också hur viktigt det blir att identifiera vilka förutsättningar som finns för att vi på ett så optimalt sätt som möjligt ska kunna utföra en lärsituation i en samling som inkluderar alla barn.

Dreyfus och Dreyfus skriver i *Fem steg från nybörjare till expert* att vi under hela livet pendlar mellan att vara noviser och experter, att vi aldrig blir helt fullärda (Dreyfus & Dreyfus 2009, s. 2). När vi två pedagoger från olika verksamheter möter varandra i reflektion öppnar vi upp för en pedagogisk dialog som synliggör hur vi tänker utifrån vår profession och vårt uppdrag, och vi kan då även i samspel lära oss av varandra. Tillsammans kan vi genom skrivprocessen utveckla och driva frågeställningarna om samlingen framåt och genom samspelet utveckla en pedagogisk praktik. Vi tror att vi alltid kommer att hamna i nya situationer när vi behöver handla utifrån den praktiska kunskap vi har, det som Dreyfus och Dreyfus kallar "know-how" (ibid, s. 1), dock befäst med den teoretiska grund som vi båda står på. Det blir då viktigt att pedagoger i verksamheten lär av varandras tankar, erfarenheter och olika styrkor samt har en god kommunikation utifrån vilken komplexitet som vi har för handen.

Som ett led av denna skrivprocess har vi gemensamt kommit fram till att det inte är ändamålsenligt, utifrån läroplanens mål och riktlinjer att slentrianmässigt eller rutinmässigt hålla samling så som vi gjort i alla tider och hittills i vårt eget yrkesutövande. Vi tänker att samlingen utifrån den komplexitet som vi har idag, utifrån barngruppens storlek och sammansättning, så behöver synen på samlingen förnyas.

Om vi utgår ifrån det historiska syftet med att ha samling som vi tidigare har beskrivit i texten, och nu ser till läroplanens mål, så kan vi se att samlingen som funktion i verksamheten kan jämföras med övriga pedagogiska lärandestunder. De lärandestunder som sker under dagen när förutsättningar finns, men också vid behov ha

en annan funktion i verksamheten när dessa inte finns. När förutsättningar inte finns för en lärsituation som kan inkludera alla barn, kan det då ändå vara tillräckligt att samlingen får som funktion att stärka gruppkänslan, att barnet blir individuellt uppmärksammat, att få höra till, att bli medveten om sig själv i relation till andra. Rubinstein Reich skriver ” Samlingen som ritual syftar till att ge barnen trygghet och kontinuitet och dagen struktur. Den handlar om det välbekanta, det välkända och det gemensamma” (Rubinstein Reich 1996, s. 54). Ett avdramatiserande av samlingen som överordnad aktivitet i verksamheten kan bidra till att vi som pedagoger kan arbeta mer flexibelt utifrån de förutsättningar vi har framför oss, och därmed mer situationsanpassat arbeta mot målen i läroplanen, i likhet med hur vi ser på alla andra planerade lärsituationer under dagen.

I våra gestaltningar kan vi läsa om hur pedagogerna i de olika verksamheterna har delat upp ansvaret för samlingen. Hur den uppdelningen ser ut beror på vilka direktiv som finns i respektive verksamhet. I Anettes fall sker uppdelningen utifrån vilken pedagog som ansvarar för just den dagen i veckan. I Annas fall sker uppdelningen utifrån en ålders- och behovsanpassad uppdelning. I vår reflektion så kommer vi fram till att det är viktigt att se över hur uppdelningen sker och att den har ett pedagogiskt syfte. Det kan från vårt perspektiv vara en bra förutsättning om planeringen och fördelningen mellan oss pedagoger alltid bygger på vilka faktiska förutsättningar som finns, vilka lärsituationer som förväntas ske och att det pedagogiska synsättet finns med från början i den övergripande planeringen. Av erfarenhet vet vi att det ofta inte är tillräckligt att man som enskild pedagog planerar sin aktivitet för sig, utan det måste finnas en övergripande plan som pekar mot läroplanen och målen som vi förväntas nå.

Oavsett utmaning så skall vi finnas för alla barn och ha en likabehandling, samtidigt ska vi se det enskilda unika barnet och därmed måste vi vara medvetna pedagoger. I reflektion med varandra har vi blivit medvetna om att Ali som inte själv tar initiativet till samspel och kommunikation i samlingen, behöver anpassad planering, stöd och vägledning av oss pedagoger. ”Barn som inte själva tar initiativ till att utforska språket behöver forskollärare som kan välja aktiviteter som stimulerar deras nyfikenhet på språk de möter” (Svensson 2012, s. 30). Vi två är medvetna om att den övriga barngruppen

också behöver få synas och lyssnas på utifrån deras språkliga mognad och förutsättningar även om de har bättre förutsättningar i grunden att få ett lärande i en samlingsituation. Utifrån läroplanen är det vår roll och vårt ansvar att ge förutsättningar för barns utveckling i en miljö som är både stimulerande och pedagogiskt utmanande. Därför väljer vi att utifrån ett socialkonstruktivistisk och sociokulturellt perspektiv lyfta hur viktigt det är med samspel och kommunikation för att ett lärande skall kunna ske och utvecklas, det utifrån läroplanens mål och syfte. Genom att praktisera dessa teorier, där kunskap skapas i samförstånd med andra vill vi som engagerade och medforskande pedagoger möta alla barn med respekt och intresse utifrån ett interkulturellt förhållningssätt. Det vill säga ett förhållningssätt som innebär att alla barnen har lika värde. Vi tänker att detta förhållningssätt kan få genomsyra den pedagogiska verksamheten där alla barn inkluderas utifrån sina förutsättningar.

Thomassen menar på att utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv lägger man tyngdpunkten på språket som en språklig och social interaktion och att det är det som är det grundläggande för all kunskap som skapas. Det är i samspelen som relationen mellan subjekt och subjekt men även subjekt och objekt som självförståelse och verklighetsuppfattningen konstrueras och uppstår (Thomassen 2007, s. 205). Om vi tolkar våra egna dilemman utifrån dessa perspektiv så handlar det om att vi pedagoger med intresse och respekt skall bemöta alla barns språkliga nivåer och genom interaktion ge dem förutsättningar till att lära sig kommunicera i en språkutvecklande miljö. I våra berättelser kan vi läsa om hur vi pedagoger känner att vi misslyckas, om vår frustration över att vi inte når och kan inkludera alla barn genom samspel och kommunikation. Denna känsla bekräftas även av utvecklingspsykologen Roger Säljös tolkning av Lev Vygotskijs sociokulturella teori när han skriver att det sociokulturella perspektivet handlar om vikten av kommunikativa processer för det mänskliga lärandet. Vår medvetenhet och kunskap om vikten av detta gör att vi känner att vi inte når hela vägen fram i våra samlingsituationer. För individen innebär det att kommunikation och samspel är grundläggande för språkliga kunskaper och färdigheter. Individen lär genom att dela erfarenhet med andra (Säljö 2014, s. 34-37). Vår kunskap om vikten av ovan gör nästan hela vår frustration. Vi når inte fram till hela barngruppen. Vi har inte lyckats som förskollärare enligt det uppdrag vi har i läroplanen och utifrån den kunskap vi har om pedagogik. Kan vi trots detta ha stärkt barnen i något annat perspektiv?

I *Måloppfyllelse i förskolan* kan vi läsa att det är förskollärares uppgift och ansvar att planera och genomföra verksamheten, i våra fall samlingen så att barnens lärande och utveckling främjas. Det är i samspelet mellan barn och pedagog som individen och identiteten utvecklas. Därför är det viktigt att samlingen ger barnen de förutsättningarna för samspel så att ett lärande kan ske (Skolverket 2017, s. 10). Vår tolkning av detta ur ett sociokulturellt och socialkonstruktivistiskt perspektiv blir att kunskap skapas tillsammans med andra, varför vi kan se vikten av att vi är närvarande och medforskande pedagoger, där alla barns egna förutsättningar inkluderas och att verksamheten genomsyras av ett interkulturellt förhållningssätt.

I läroplanen för förskolan kan vi läsa att det i skollagen står att om barn på förskolan har ett annat modersmål så ska förskolan ge barnen möjlighet till utveckling av både sitt modersmål och det svenska språket (Skolverket 98/16, s. 7). Med hjälp av ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, där samspelet och den sociala gemenskapen ligger som grund för att kunskap skall kunna skapas i språkliga relationer, anser vi att det finns stora möjligheter att ge barnen detta. Sett till Anettes berättelse så var hennes tanke att det skulle ske på språksamlingen. Hennes syfte med just denna samling var att samla barnen innan maten för att berätta sagan om Bockarna Bruse med hjälp av ett konkret och egengjort material. Tanken var att detta sätt skulle inkludera hela barngruppen med dess komplexitet. Alla barn skulle lättare kunna få en förståelse för sagans innehåll och förhoppningsvis snappa upp nya ord och begrepp. Utöver det skulle det fånga intresset hos alla barn oavsett vilka svårigheter som respektive barn står inför i sin utveckling i just denna grupp. Som vi tidigare har pekat på så är vårt uppdrag som pedagoger att ge barnen möjlighet att utvecklas i en pedagogisk utmanande och stimulerande miljö. Detta bekräftas av forskaren Ann-Katrin Svensson som är docent i pedagogik. Hon har skrivit en forskningsartikel om barns språkutveckling. I artikeln läser vi om hur viktig förskolans roll i barns språkutveckling är. Svensson förklarar i artikeln hur viktigt det är att bygga upp barns ordförråd så att de får en bra grund för att tidigt möta ett variationsrikt språk. Detta var just vårt tänkta syfte med de samlingssituationer som framgår av våra gestaltningar. Där vi har försökt att använda oss av ett sådant tänk, med ett konkret och visuellt material där språket skulle vara i fokus i vår planering av samlingarna (Svensson 2012, s. 29-30).

I Annas berättelse kan vi läsa om hur hon kämpar med sin samling, hur hon har svårt att se hur hon i samlingen skall kunna samspela med de barnen som deltar. Hur hon ändå lyckas att läsa av situationen. Även i Anettes berättelse kan vi utläsa att en frustration växer fram för att hon som pedagog inte hittar ett sätt att inkludera alla barn utifrån de behov som finns i barngruppen trots en bra pedagogisk planering. I Annas berättelse där vi möter en grupp barn i åldrarna ett till tre och ett halvt år, kan vi se att hon till slut med hjälp av sin yrkeskunskap och praktiska erfarenhet ändrar sitt tillvägagångssätt för att kunna fånga alla barn utifrån deras ålder och behov. Det som vi tycker framkommer tydligt i gestaltningen är att det inte alls blir som Anna har planerat utan hon får snabbt ta till sin praktiska erfarenhet och improvisera. Detta för att få barnens uppmärksamhet om samlingen ska fungera som en lärsituation. Vår erfarenhet är att, vara en god pedagog kräver en förmåga att kunna improvisera, att läsa av stämningen i barngruppen, att kunna fånga barnen och att vara flexibel. För att kunna klara av att improvisera tänker vi att det krävs en hel del yrkeserfarenhet och praktisk kunskap. Det handlar om att kunna vara en professionell pedagog i komplexa samlingssituationer. Ann Granberg skriver i boken *Små barns metodik* att man inte kan genomföra en samling med barn i den åldern på samma sätt som med äldre barn. Hon menar på att uppmärksamheten riktas ofta åt ett annat håll då de är som hon uttrycker det “fulla med spring”, “otåliga” och “lättdistraherade” (Granberg 1999, s. 67). Därför är det viktigt att klara av att improvisera, att ha en praktisk kunskap att vila på och som sitter i ryggmärgen, att man bara gör.

I boken *Meningsfull Samling* skriver Olofsson bland annat om det här med att bära ett barn in på samlingen för att sedan hålla det fast. Det är precis så som Ann får göra i Anettes berättelse. Författaren menar på att pedagogerna gärna vill skylla på barnet eller dess familj, att det skall ligga en yttre faktor bakom som gör att barnet inte kan vara med på samlingen, istället för att se till sitt eget pedagogiska problem. Olofsson menar på att om vi ser till förskolans läroplan där det står “alla som arbetar i förskolan ska verka för att varje barns uppfattningar och åsikter respekteras” (Skolverket 98/16, s. 11), så är hennes tolkning att det ganska tydligt står beskrivet att alla barns uppfattning skall respekteras, varpå hon menar att vill inte barnet vara med på samlingen så skall det heller inte behöva vara det (Olofsson 2010, s. 58-59). Vi reflekterar här och ställer oss frågande till en situation som då kan uppstå, om det är tre, fem eller rentav 10 stycken

som inte vill vara med på samlingen. Hur gör man då? Skall vi då ha en samling bara för de som vill? Ska vi ens planera för att ha en samling som ska resultera i mer än samhörighetskänsla? Hur ska varje barns "egna vilja och rätt till respekt" kunna kombineras med uttalade läromål i läroplanen, i en samlingsituation? Vi två ser med både våra teoretiska kunskaper, utifrån läroplanen och vårt pedagogiska uppdrag som förskollärare samt ur våra praktiska kunskaper att det ur ett sociokulturellt perspektiv blir viktigt hur vi förmedlar kunskap till barnen. Det blir viktigt för att samhällsutvecklingen och globaliseringen påverkar oss i vårt utövande, att vi i vår mångkulturella förskola ser att vi helst behöver ligga steget före för att kunna bemöta alla barnen som vi enligt läroplanen ansvarar för (Säljö 2000, s. 119). Riktlinjer i läroplanen anger tydligt förskollärarens ansvar som ledare för arbetslaget och barnens utveckling (Skolverket 98/16). Hur vi leder, blir därför avgörande. Sveningsson & Alvesson förmedlar att "Det är ledarens uppfattning om medarbetarnas kunnande och motivation som avgör hur relationen mellan ledaren och medarbetaren utvecklas" (Sveningsson & Alvesson 2010, s. 26). I vår reflektion ser vi att det i mångt och mycket handlar om att välja ett ledarskap som är anpassat för respektive förskoleverksamhet eller barngrupp och dess komplexitet. Här ser vi att det är viktigt att chefen/förskolläraren har en uppfattning om medarbetares/pedagogers kunnande i relation till den komplexitet som ska hanteras. Vi tror att det blir allt viktigare utifrån den utveckling som sker i förskolorna att tänka utifrån ett situationsanpassat ledarskap.

Hur kan vi skapa en meningsfull samling?

I vår reflektion kan vi se att samlingsstillfällena som vi skriver om i våra gestaltningar, inte resulterar i de lärprocesser som var vårt tänkta syfte. Som vi tidigare har nämnt har vi blivit medvetna om att samlingen behöver planeras och utformas på ett sätt som tillgodoser alla barns olika behov. Hur skall vi då göra det? Utifrån våra berättelser, ser vi som en del av vår reflektion, att en lösning på ett av våra dilemman hade kunnat vara att delat upp barnen i flera olika samlingar för att på så sätt anpassat det språkliga innehållet utifrån de behov som finns i barngruppen. Författarna och pedagogerna Emriksson & Swahn lägger stor vikt vid dokumentation som grund för reflektion. Med detta förhållningssätt att arbeta med barn i mindre grupper, tror vi att barnen skulle tillgodogöra sig en bättre språkutveckling som var det tänkta syftet med språksamlingarna som vi beskrivit i våra gestaltningar. Vi ser att det skulle vara

fördelaktigt om vi dokumenterade våra samlingar. Detta för att sedan låta de dokumentationerna ligga till grund för nya uppslag i arbetslaget om hur vi skall kunna utforma en pedagogiskt utmanande verksamhet i våra fall samlingen, utifrån just våra barngrupper och specifika komplexitet. Vi ser som vi tidigare har nämnt att samspelet och samarbetet oss pedagoger emellan är grundläggande. Dokumentation skulle i verksamheten kunna tydliggöra och hjälpa oss att uppfylla de krav skolverket och läroplanens strävansmål har, om hur vi skall utveckla barnens språk. Läroplanen och dess riktlinjer av förskollärarens uppdrag är bland annat att vi som pedagoger skall kunna planera och organisera verksamheten (Skolverket 98/16). I våra respektive berättelser ser man att vi har lagt stor vikt i vår planering och organisering till samlingstillfällena och att det är vid detta tillfälle som alla barns lärande ska tillgodoses vid ett och samma tillfälle. Vi har båda tyckt att samlingen är ett viktigt moment, då innehållet och själva utformningen ger stora möjligheter för barnens lärande. Genom denna skrivprocess kan vi nu båda ifrågasätta om vi har gett samlingen för stort utrymme som plattform för lärandet och om detta skett slentrianmässigt och utan tanke på vilka faktiska förutsättningar som finns. Utifrån vårt perspektiv kan samlingen bidra till goda möjligheter för barnen att utveckla sin sociala kompetens och olika förmågor. I Anettes berättelse kan vi läsa hur hon använde sig av rekvisita i sin samling för att på ett så konkret sätt som möjligt bjuda in barnen till samspel, språklig kommunikation och förståelse utifrån ett sociokulturellt perspektiv. I Annas samling använder hon sig av kroppsspråket och rösten, det genom ett socialkonstruktivistiskt perspektiv för att bjuda in barnen och engagera barnen i samlingen. I de båda berättelserna ser vi hur vi som pedagoger använder oss av olika metoder baserade på dessa teorier om samspelets vikt för att få barnen intresserade så att ett lärande skulle ske eftersom vår tanke var att samlingen skulle vara ett för oss pedagogiskt verktyg.

Pedagogen Ann Åberg skriver i boken *Lyssnandets pedagogik* att hon alltid har letat efter det "rätta sättet" att arbeta efter, men att hon tillslut blev tvungen att börja tänka själv för att hitta egna strategier och metoder. Detta kan vi se en liknelse av då vi genom vår reflektion ser att vi behöver lyssna på och iaktta barnen för att se vilka olika individer de är och vilka behov de har. Det är vårt ansvar att ge barnen möjlighet att vara delaktiga och delta med nyfikenhet i samlingssituationerna. När vi ser på våra berättelser känner vi att vi precis som Åberg anpassat samlingen av rutin. Även vi har

använt oss av metoder som inte varit helt våra egna, inte heller alltid använt oss av metoder som bygger på teoretisk kunskap som vi själva ägt och inte fullt ut vetat varför vi gjort som vi gör. Syftet har inte alltid varit så tydligt. Med vår nya kunskap i ryggsäcken vet vi idag att det är viktigt att titta på den barngrupp vi har framför oss, att inkludera och anpassa samlingen efter de behov som finns i barngruppen och att då göra det utifrån det socialkonstruktivistiska- och sociokulturella perspektivet så att ett meningsfullt lärande kan ske. Genom vår utbildning till förskollärare har teoretisk kunskap, praktisk kunskap och yrkeserfarenhet lärt oss att vi måste tänka själva, planera och tydliggöra vårt syfte med våra samlingar men även synliggöra vår pedagogiska tanke i relation till våra kollegor och övrig verksamhet för bästa samspel. Det här synsättet behöver vi ha för att vår nya kunskap skall kunna bli till ett förhållningssätt, ett interkulturellt förhållningssätt baserat på samspelet som passar oss som pedagoger och de lärsituationer som vi tror att samlingen kan vara om rätt förutsättningar finns (Åberg & Lenz Taguchi 2005, s. 10-11). Vi förskollärare måste utmana oss i våra tankemönster för att en rörelse ska starta från det slentrianmässiga till det medvetna pedagogiska utövandet. Vi har kommit fram till att vi som pedagoger fyller en viktig funktion i samlingen, då det är vi som planerar och förmedlar den kunskap som vi utifrån läroplanen och verksamhetens mål genomför. I läroplanen för förskolan som kom 1998 (reviderad 2016) kan vi läsa att förskolan lägger grunden för det livslånga lärandet. Förskolan skall erbjuda en god pedagogisk verksamhet (Skolverket 1998/16, s. 4). I *Lärandets grogrund* kan vi läsa om det livslånga lärandet som begrepp som är komplext därför att det omfattar så många olika aspekter av hur lärandet erövrats under hela livet. Därför har vi som pedagoger ett stort ansvar att tolka och förstå barnens livsvärldar och ge dem rätt förutsättningar att bli "kompetenta" (Pramling Samuelsson & Sheridan 1999, s. 10). Utifrån detta kommer vi i nedanstående text se på nya metoder att utföra samlingen på.

Hur kan vi utforma samlingen istället?

Som snart färdiga förskollärare har vi diskuterat hur vår kompetens sätts på prov i olika samlingssituationer. I våra berättelser kan vi läsa om hur vi känner frustration då vi har svårt att få alla barn delaktiga, det blir problem att anpassa samlingen för alla barn då de har olika behov. Hur skall vi då utforma samlingen så att barnen blir inkluderade utan att bli exkluderade. Vi funderar på om vi kan tänka mer flexibelt runt samlingen som en

lärsituation? “Lärandet ska baseras såväl på samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen ska ses som en viktig och aktiv del i utveckling och lärande” (Skolverket 1998/16, s. 7). I *Måluppfyllelse för förskolan* kan vi läsa att det är i samspel med andra barn och vuxna som barnets identitet och självkänsla stärks och att det då är viktigt att vi pedagoger i förskolan ser till att dessa förutsättningar finns för barngruppen. Det är den legitimerade förskollärares ansvar att se till att alla barn ges möjlighet till utveckling och lärande genom att planera verksamheten utifrån ett professionellt arbetssätt (Skolverket 2017, s. 20). Så vad tar vi med för kunskap? Vad ser vi att vi har hittat för nya metoder? Vi tänker båda att samspelet mellan pedagog och barnen är grunden för att ett lärande skall kunna ske. Emriksson & Swahn skriver i boken *Kreativitet och barns lärande* att det är viktigt att pedagogen ser barnen för att förstå var de befinner sig i en lärprocess för att kunna ge barnet utveckling och utmaningar, så att de vill söka ny kunskap (Emriksson & Swahn 2016, s. 74). Vår pedagogiska utmaning tror vi ligger i att hitta en balans mellan det komplexa i lärandesituationerna på förskolan så som vår verklighet ser ut i nutid i samlingen. Vi tror därmed att vi måste fortsätta reflektera kring vår kunskap, ta till oss nya teorier, och ha en medvetenhet om komplexiteten i varje given situation. Vi ser att vi ständigt behöver utmanas och utvecklas i takt med samhället och behöver ta till oss ny kunskap om hur barns kunskap konstrueras utifrån barnens förutsättningar. Detta för att vi skall kunna möta upp barnen i deras lärande, vara medkonstruktörer och göra barnen till medkonstruktörer genom samspel. Vi ser till att barnen blir medaktörer till sitt eget lärande. Det är vårt nya synsätt och vår nya metod som vi vill använda oss av.

Under tiden som vi har skrivit denna essä har nya tankar och funderingar väckts hos oss. Vi kan nu se att samlingstillfällena i vårt fall hade kunnat utföras i andra former, till exempel så kan vi ha en rörelse samling istället. Vi tror att det skulle vara lättare att få med Ali och Olle och Annas små ett och ett halvt åringar om de slapp sitta stilla och lyssna på oss. Om vi här släpper våra tankar om att samlingen skall vara en vad vi har kallat “ämneslärande” stund och nu istället utifrån vår profession och nya tankar ser att även en rörelsestund är ett lärtillfälle. Hur hade våra samlingar sett ut om vi hade haft rörelsesamling istället för språksamling? I stort anser vi att det handlar om att kunna anpassa pedagogiken i en samling i varje given situation och utmaning. I Anettes fall kanske Ali hade valt att vara med utan tvång då han inte hade behövt lyssna för att

förstå och Olle hade förhoppningsvis inte okontrollerat kastat bilen på Kalles kind för han hade nog inte ens behövt ha bilen i handen för att sitta still. I Annas fall ser vi faktiskt att hennes improvisation fungerar då den oplanerat övergår till just en rörelseaktivitet och hur hon på det sättet får med sig alla barnen. Författarna Grindberg och Langlo Jagtöien menar på att fysisk aktivitet är viktig för att barnen ska bli trygga och fria i sina egna kroppar vilket lägger grunden till att barnen lättare kan mötas och samspela i samlingen (Grindberg & Langlo Jagtöien 2000, s. 61). Även om vi i reflektion kan se att förutsättningar inte alltid finns, ska vi försöka i varje given samlingssituation att se på barnet som individ och att lägga grunden för att vi kan försöka planera verksamheten så att barnen kan tillgodogöra sig mervärde i någon form i samlingen, utifrån barnets kunskap och förutsättningar. Vi måste känna yrkesstolthet även när vi gör vårt bästa, med det vi har, precis där vi är.

Ett mycket använt begrepp i förskolans värld är ordet reflektion. Något som sker dagligen i olika former, fast kanske inte så djupgående som det skulle behövas. Det vi tycker oss ha sett är att det sällan sker reflektion över just samlingen och dess innehåll. Under tiden vi har skrivit denna uppsats så har reflektion varit den undersökande metod som vi har använt oss utav. Vårt reflekterande har gjort att vi har fått syn på oss själva som blivande förskollärare, men även verksamheten i förskolan som helhet, genom nya insikter. Maria Hammarén menar på att under skrivandets gång är man i möte med sina egna erfarenheter, vilka kan ibland vara omtumlande (Hammarén 2005, s. 5). Vidare menar Hammarén på att ”skrivandet kan vara en metod både för reflektion och för att synliggöra erfarenhetsgrundad kunskap” (ibid, s. 17). Detta anser vi att vi gör under processen när vi skriver denna essä. Vi hämtar som Hammarén uttrycker det “stoff” från något som vi har självupplevt och vi berör det genom att undersöka det i reflektion.

Learning by doing är ett välkänt begrepp av den amerikanske filosofen John Dewey och det är honom som Jonna Hjertström Lappalainen och Eva Schwarz beskriver som inspiratör när de pratar om reflektionens betydelse. De beskriver att Dewey menar att det inte är bara görandet som har betydelse utan själva tänkandet “how we think”, är en viktig syn i det hela (Hjertström Lappalainen & Schwarz 2011, s. 97). Vidare skriver författarna att “En människa som har erfarenhet inom sitt yrke har en mängd förmågor som han eller hon inte har reflekterat över” (Hjertström Lappalainen & Schwarz 2011,

s. 98), vilket vi kan koppla till våra berättelser. Annas improvisation och att hon till slut fick med sig alla barn var inget som hon tänkte på just då och där. Utan hennes reflektion över situationen och känslorna är något som har framkommit under tiden vi har skrivit och diskuterat med varandra. I Anettes fall handlar det om att reflektionen över känslan av misslyckande har fått satt ord på sig och därmed kan Anette se att hon gjorde sitt bästa utifrån de förutsättningar som fanns just då. Anette kan genom en större medvetenhet som vuxit fram i diskussion och reflektion, se att det finns andra sätt att förhålla sig till samlingen som funktion.

De två filosoferna Eva Schwartz och Carl Cederberg är verksamma på Centrum för praktiskt kunskap vid Södertörns högskola, de skriver i en artikel i förskoletidningen "Att reflektion är en nödvändig förutsättning för att kunna handla professionellt som pedagog och som ledare i förskolan" (Cederberg & Schwarz 2013, s. 44). Under tiden som vår uppsats har vuxit fram har vi vid flera tillfällen använt en kritisk blick mot oss själva och vårt yrkeskunnande. För att komma vidare i vår professionsutveckling är det viktigt att vi reflekterar över vårt handlande för att vi ska få ett professionellt och gemensamt förhållningssätt (Schwarzs & Cederberg 2013, s. 44). Med detta sagt anser vi att det i våra fortsatta yrkesroller som förskollärare är viktigt att vi i våra respektive arbetslag får tid för reflektion och kommunikation. Det är viktigt för att vi ska kunna sträva efter ett professionellt förhållningssätt tillsammans med varandra. Ledarskap och kommunikation ser vi är viktiga inslag i hela förskoleverksamheten. Det är det som ligger till grund för flexibilitet och förhållningssättet, anser vi. Det är genom reflektion som vi kan synliggöra vårt uppdrag, det är där vi kan få syn på vilka normer och värden som ligger till grund för vårt handlande. Schwartz och Cederberg har delat upp reflektion i fyra olika delar som vi i vår yrkesprofession behöver.

Reflektion i handling är det första, vilket är något som utövas i stunden. Något man gör utan att tänka på det, man gör det alltså samtidigt som man agerar och fattar ett snabbt beslut. Precis som Anna när hon börjar improvisera, eller som Anette när hon bjuder in Ali i samlingen. Man handlar alltså utan att tänka. Det är inte alltid man lyckas i en sådan situation. Vi tänker att det inte alltid behöver vara något man gör i handling utan kan även vara ett tillfälle då kollegor sinsemellan utväxlar blickar, i det tysta samförståndet. Där man förstår varandra utan att växla några ord. Det andra är reflektion över handlande, det är när man behöver någon annans perspektiv. Man kan

tillsammans med andra genom reflektion och kommunikation få sitt eget perspektiv tydliggjort och på så vis komma till andra insikter. Reflektion över reflektionen är den tredje formen och den behövs för att granska reflektionsprocessen. Det kan handla om reflekterandet över pedagogernas barnsyn och vilka normer och värden som styr på förskolan. Som pedagog kan man använda reflektion över reflektionen för att få syn på sina egna tankar. Vi tror att man behöver ha andras perspektiv. Det ser vi inte minst utifrån att vår gemensamma essäskrivning har gett oss mervärde och ny kunskap om våra yrkesroller. Främst utifrån förhållningssätt runt samlingen. Denna form av reflektion tar oss vidare in på den fjärde och sista som är kritik. I den här formen handlar det om att hitta strukturer, de strukturer vi behöver för att kunna handla professionellt. Vi kan i reflektionen över reflektionen se att vi lyfter fram ett kritiskt tänkande runt hela förskoleverksamheten och pekar på förbättringsområden avseende bland annat ledarskap, pedagogisk samspel och kommunikation. Detta kritiska tänkande har möjliggjorts av att vi har kunnat distansera oss från våra självupplevda berättelser. Det gör att vi anser att vi skaffat oss ny praktisk kunskap och framåt kan använda denna för att handla professionellt och intuitivt som förskollärare i framtida samlingssituationer (Schwarz & Cederberg, s. 48-49).

Slutord

När vi två pedagoger från olika verksamheter i samma utbildning mötte varandra och insåg att vi brottades med samma funderingar om samlingens funktion och vårt uppdrag i läroplanen om att bidra till ett lärande, startade vi ett reflekterande som vi såg att vi med våra olika utgångslägen kunde fördjupa oss i. Det för att hitta nya perspektiv på samlingen som funktion. Vi kom tidigt fram till att samlingen som funktion inte är utforskad utifrån en nutida komplexitet, utan att vi bara jobbar på i ett traditionellt och rutinmässigt mönster. Vi ser att vi genom denna gemensamma skrivprocess nu bättre förstår varför vi haft så starka känslor runt samlingen. De starka känslorna byggde på en osäkerhet rörande samlingen som plattform för lärande och hur den skulle kunna bli meningsfull för alla barn i gruppen.

De frågeställningar som vi utgick ifrån var, hur kan vi använda samlingen som en plattform för pedagogiskt lärande så att det blir meningsfullt för alla barn i gruppen och vilken funktion samlingen har i dagens förskoleverksamhet? Vi har kommit fram till att ett avdramatiserande av samlingen som överordnad aktivitet i förskolan kan bidra till att

vi som pedagoger kan arbeta mer flexibelt utifrån de förutsättningar vi har framför oss. Genom våra reflektioner har vi kommit fram till att samlingen kan få fylla olika funktioner när den avdramatiseras som plattform för lärande. Vi ser därför att samlingen mycket väl kan fylla en funktion i dagens förskola om den är situationsanpassad. Vi tror att med en större medvetenhet, ett situationsanpassat ledarskap och en praktisk kunskap mycket väl går att hålla en samling som inkluderar alla barnen. Vi tänker att avdramatiserandet också möjliggör för pedagogen att avgöra när det finns en stor komplexitet och det därmed kan vara mer lämpligt att ha en samling som mer syftar till att stärka gemenskapen i gruppen, skapa kontinuitet och inkludering. Ett mer öppet förhållningssätt runt samlingen möjliggör för pedagogerna att mer situationsanpassat arbeta mot målen i läroplanen.

Denna uppsats tror vi kan ge stöd och kanske nya perspektiv till andra pedagoger som brottas med samma funderingar som vi och som har börjat reflektera över samlingens betydelse. Vi ser även att våra reflektioner och de nya perspektiv som vi anser att vi lyfter fram, kan vara ett stöd för arbetslagen i dagens förskola. Om vår essäskrivning kan ge stöd i den komplexitet som vi ser kan finnas ute i verksamheterna idag, så har detta samarbete gett en form av mervärde, som är utöver det lärande vi själva har fått genom detta samarbete. Vi hoppas att det därmed skapas nya möjligheter och förutsättningar för att barnen i förskolorna ska mötas och inkluderas genom samspel på bästa möjliga sätt, där de är.

Ett av våra resultat som vi anser att vi uppnått är att vi har kommit fram till att det finns inget rätt eller fel sätt att utöva en samling på. Det viktigaste anser vi är att vi reflekterar över varför vi har samling och vad syftet med den är. Genom ett sådant förhållningssätt tror vi att samlingen alltid kommer att ha en funktion i verksamheten. Vi har kommit fram till att den komplexitet som vi ofta möter i förskolan idag kräver ett ständigt pågående reflekterande, liknande det vi två har haft under denna skrivprocess. Detta ser vi även måste genomsyras i ledarskapet för förskolorna för att förutsättningar skall skapas för att nå strävansmålen i läroplanen. Vi har genom vårt essäskrivande getts möjlighet att se på varandra och oss själva med reflekterande ögon. Det har varit en lärorik resa där vi båda har lärt oss av varandra och tillsammans genom reflekterandet. Vi ser att Patel & Davidsons beskrivning av den hermeneutiska spiralen, om att se det

individuella i relation till hela verksamheten och även hela övergripande verksamheten i relation till den individuella pedagogen har varit den metod som vi förlitat oss på och som tagit oss hela vägen fram. Vi ser att våra fördjupningar och resultat kan leda till en större inkludering för barnen, fler meningsfulla samlingar samt bidra till att stödja förskolläraren i hans pedagogiska uppdrag i dagens förskoleverksamhet.

Referenslista

Alsterdal, Lotte (2014). Essäskrivande som utforskning. I: Burman, Anders (red.) *Konst och vetenskap. Essäer om estetiska lärprocesser*. Stockholm: Södertörns Högskola

Bech-Karlsen, Jo (1999). *Jag skriver, alltså är jag. En bok för fackskribenten som vill berätta*. Lund: Studentlitteratur

Dreyfus, Hubert L & Dreyfus, Stuart E (2015). ”Fem steg från nybörjare till expert” ur: *Klassiska texter om kunskap*, red. Jonna Hjertström Lappalainen, Södertörn Studies in Practical Knowledge, Södertörns Högskola

Emriksson, Birgitta & Swahn, My J (2017). *Kreativitet och barns lärande - från ett till fem år*. Sverige: iVisby

Gadamer, Hans-Georg (1997). *Sanning och metod i urval*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos

Granberg, Ann (1999). *Små barns metodik*. Stockholm: Liber AB

Grindberg, Tora & Langlo Jagtöien, Greta (2000). *Barn i rörelse*. Lund: Studentlitteratur AB

Hammarén, Maria (2005). *Skriva en metod för reflektion*. Stockholm: Santerus förlag

Hjertström Lappalainen, Jonna & Schwarz, Eva (2011). ”Tänkandets gryning”. I: *Våga veta. Om bildningens möjligheter i massutbildningens tidevarv*, Burman, Anders (red.) . Stockholm: Södertörns Högskola

Olofsson, Britta (2010). *Meningsfull samling i förskolan*. Söderköping: Tellogruppen

Patel, Runa & Davidson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonya (1999). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur

Rubinstein-Reich, Lena (1993). *Samling i förskolan*. Malmö: Graphic Systems

Rubinstein-Reich, Lena (1996). *Samling i förskolan*. Malmö: Graphic Systems

Schwartz, Eva & Cederberg, Carl (2013). *Reflektion en nödvändighet*.
Förskoletidningen, (6), s. 44-49.

Skolverket (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98 reviderad 2016*. Stockholm: Elanders Sverige AB

Skolverket (2017). *Måluppfyllelse i förskolan*. Stockholm: Elanders Sverige AB

Sveningsson, Stefan & Alvesson, Mats (2010). *Ledarskap*. Malmö: Liber

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken -ett sociokulturellt perspektiv*.
Lund: Studentlitteratur AB

Säljö, Roger (2014). *Lärande i praktiken -ett sociokulturellt perspektiv*.
Lund: Studentlitteratur AB

Thomassen, Magdalene (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi. 1 uppl.* Malmö: Gleerups utbildning

Åberg, Ann & Lenz Taguchi, Hillevi (2005). *Lyssnandets pedagogik - etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber AB

Elektroniska

Svensson, Ann-Katrin (2012). ”Med alla barn i fokus – om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling”. *Paideia* (2012), Nr 4, s. 29-37. (Elektronisk) Tillgänglig <<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:869525/FULLTEXT01.pdf>> (2017-03-31)

Vetenskapsrådet. Forskningsetiska principer inom humanistiskt-samhällsvetenskaplig forskning. (Elektronisk) Tillgänglig <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (2017-03-17)